

düşbed

DİCLE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ DERGİSİ
ISSN: 1308-6219 Nisan 2020 YIL-12 Sayı 24

Araştırma Makalesi / Research Article

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date

29.01.2020

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date

28.04.2020

Arş. Gör. Dr. Ahmet KARA

Dicle Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi
Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü
Fars Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
karaamet43@gmail.com

BÂKÎ EFENDİ'YE AİT OLDUĞU TESPİT EDİLEN DÎNÎ-TASAVVUFÎ MUHTEVALI BİR ŞİİR MECMUASI¹

Öz

Günümüzde neredeyse her kütüphanede pek çok örneğine rastlanılan şiir mecmuaları edebiyat tarihimizin önemli kaynaklarıdır. Makalemize konu olan eser, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kütüphanesi Atatürk Kitaplığı Belediye Yazmaları K.000351 numarada kayıtlı şiir mecmuasıdır. Tür olarak “mecmua-yı eş’âr u devvâvîn”dir. 14, 15, 16, 17 ve 18. yüzyıllarda yaşamış toplam 240 şaire ait 1984 manzumeyi içeren mecmua bu yüzyıllarda yaşayan şairlerin şiirleriyle ilgili zengin bir malzemeyi ihtiva etmektedir. Bu çalışmada mecmuanın şekil özellikleri, içerisinde bulunan şiirler ve şairler hakkında bilgiler aktarılmıştır. Mecmuada bulunan şiirlerin nazım türleri, vezinleri ve hangi şairin kaç adet şiiri bulunduğu tablolar içerisinde gösterilmiştir. Bu mecmuada Aziz Mahmûd Hüdâyî, Yûnus Emre, Eşrefoğlu Rûmî, Kaygusuz Abdal, Âşık Ömer, Kâtibî, Gevherî, Meftûnî, Nâbî ve Sultan Murad’a ait yayımlanmamış manzum metinler de bulunmaktadır. Bu şiir mecmuası önemli şahsiyetlerin bu ana kadar tespit edilmemiş şiirlerini barındırması açısından edebiyatımız açısından önemli bir yere sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Mecmua, Manzumeler, Tasavvûfî Şiirler, Türkü, Gazel

A JOURNAL OF POETRY CONSISTING OF RELIGIOUS-SUFI POEMS WHICH IS DETECTED TO BELONG BÂKÎ EFENDI

Abstract

Poem magazines, which are seen in almost every library today, are among the important sources of our literary history. The subject of our thesis is the poetry journal registered in Istanbul Metropolitan Municipality Library Atatürk Library Manuscript K.000351. As a species, “mecmua-yı eş’âr u devvâvîn”. The Mecmua, which contains 1984 verse texts belonging to 240 poets who lived in the 14th, 15th, 16th, 17th and 18th centuries, contains a rich material about the poets of these centuries. In this study, the information about the shape features of the magazine, the poems and poets in it were transferred. The verse types, meter, and how many poems of the poet in the journal are shown in the tables. There are unpublished texts in this magazine belonging to Aziz Mahmud Hüdâyî, Yûnus Emre, Eşrefoğlu Rûmî, Kaygusuz Abdal, Âşık Ömer, Kâtibî, Gevherî, Meftûnî, Nâbî and Sultan Murad. This poem magazine has an important place in our literary world in terms of accommodating the poems of important figures.

Keywords: Mecmua, Poems, Sufi Poems, Folk Song, Ghazel

¹ Bu makale Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi, 2019, Diyarbakır), İslam Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalı’nda, Prof. Dr. Ahmet Tanyıldız danışmanlığında hazırlanan doktora tezinden üretilmiştir.

Giriş

Mecmua, Arapça “cem” kökünden gelmekte olan bir kelimedir. Toplamak, derlemek, bir araya getirmek anlamında kullanılan mastardan yapılmış olan “mecmû” ise toplanmış, derilmiş demektir. Bu kelimenin müennesi ise “mecmu’a”dır (Kut, 1986: 170). Terim anlamı olarak da seçilmiş şiir, münşe’at, güfte gibi eserlerin toplanarak bir araya getirildiği çalışmalara verilen genel bir isimdir. Başka bir ifadeyle, aynı veya farklı türlerden seçilmiş çeşitli boyutlardaki metinlerin ve risâlelerin ortak adıdır.

Mecmualar, genelde bir veya daha fazla yazar ya da şaire ait çeşitli şekil ve hacimlerdeki çok farklı ilgi alanlarını içeren konulardan seçilmiş nesir ya da nazımlardan oluşan derleme metinlerdir. Bu gelenek içerisinde ortaya konulan eserlerin en belirgin özelliği ve ortak noktası derleme yapılarak meydana getirilmiş olmalarıdır. Bu derleme çalışması, mürettip tarafından onun kişisel ilgi alanı ve beğenilerine göre değişmekte, bu itibarla gökbiliminden coğrafyaya, dinî ilimlerden tarihe, edebiyattan tıp bilimine kadar birbirinden çok farklı bilim dalları ya da ilgi alanlarına ait sözlü veya yazılı gelenekte güncel olan birikime bağlı olarak oluşturulmaktadır. Bu derleme eserler kimi zaman uzun yıllar almakta, hatta tek bir mürettibin ömrünün yetmeyip sonraki kuşaklara devredildiği durumlar da olabilmektedir. Eser son şeklini aldıktan sonra da yüzyıllar boyunca okuyucular tarafından yapılan eklemelerle değişiklik gösterebilmektedir.

Mecmuaların İslam medeniyetinde ilk ortaya çıkışı, Hz. Peygamber’in hadislerin yazılmasına izin vermesiyle birlikte başlayıp Sahabiler, kendilerine verilen iznin ardından bizzat Hz. Peygamber’den duydukları hadis-i şerifleri kendi seçim ve değerlendirmeleri doğrultusunda bir araya getirerek derlemişlerdir. Mecmuaların ilk aşamada bir not defteri şeklinde ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Nitekim bu not defterlerine ayetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilâhîler, şarkılar, mektuplar, latifeler, lugazlar, muammalar, ilaç tarifleri, faydalı bilgiler, notlar, tarihî belgeler kaydedilerek zaman içinde düzenli ve tertipli bir hal alan bu kayıtlar ayrı bir kitap hüviyetini kazanmıştır. Klasik edebiyat döneminde, içinde seçme şiir ve yazıların yer aldığı, elle yazılmış defterlere verilen isim olan mecmuaların edebiyatımız içindeki ilk antolojiler ve seçki kitapları olduğu ifade edilebilmektedir. Bununla birlikte türkû, mani, destan, fıkra, dua, hutbe gibi yazanı belli olmayan anonim türleri içeren mecmualar Türk halk edebiyatı içinde cönk olarak adlandırılmaktadır.

İslam medeniyeti ve edebiyatı için önemli kaynaklar haline gelen mecmualar çok farklı türlerde yazılmış metinlerin bir araya getirilmesiyle oluşabileceği gibi, tek bir türden seçilen metinlerin derlenmesiyle de oluşabilir. Mecmuaların genel özellikleri ve muhtevalarına göre tasnifleri üzerine birçok çalışma yapılmıştır. Buna göre şiirlerin toplanmasından oluşan *mecmû‘a-i eş‘âr*, farklı şairlere ait kasidelerin toplandığı *mecmû‘atü‘l-kasâ‘id*, gazellerin bir araya getirildiği *mecmû‘a-i gazeliyât*, nazirelerin bir araya getirildiği *mecmû‘atü‘n-nezâ‘ir*, na‘tlerin bir araya getirilmesiyle oluşan *mecmû‘a-i nu‘ût*, rubailerle oluşturulan *mecmû‘a-i rubâiyât*, terkîb-i bendleri bir araya getiren *mecmû‘a-i terkîb-i bend*, tercî-i bendlerden oluşan *mecmû‘a-i tercî-i bend* birçok beytin bir araya getirilmesiyle oluşan *mecmû‘a-i ebyât* ve birçok şairin dîvânına yer verilen *mecmû‘atü‘d-devâvîn* gibi klasik Türk şiirindeki türler ve nazım şekilleriyle derlenmiş çeşitli mecmualar bulunmaktadır. Yine farklı isimlere ait risaleleri toplayan *mecmû‘atü‘r-resâ‘il*, hadislerin toplandığı *mecmû‘atü‘l-ehâdis*, fetvâların toplandığı *mecmû‘atü‘l-fetâvâ*, duaların toplandığı *mecmû‘atü‘l-ed‘iye*, tarihe ilişkin manzumeleri içeren *mecmû‘a-i tevârîh*, hutbelerin toplandığı *mecmû‘atü‘l-huteb*, bâtinî ve gizli ilimlerden bahseden *mecmû‘atü‘l-havâss*, *mecmû‘a-i cifr*, *mecmû‘a-i ilm-i nücûm* vb. mecmualar, hikâyelerin toplandığı *mecmû‘a-i hikâyât*, Türk müsikisine ait güfte ve notaların bir araya getirildiği *mecmû‘a-i müsikî*, *mecmû‘a-i ilâhiyât* gibi mecmualar, zikir ve virdlerin toplandığı *mecmû‘a-i zikr ü evrâd*, hadis ve tefsir ilmiyle ilgili bilgilerin nakledildiği *mecmû‘a-i menkûlât* şeklinde farklı açılardan da mecmualar sınıflandırılabilir. Mecmuaların önemi, kullanım alanı, muhteva ve şekil açısından tasnifi gibi konular hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. (Aydemir, 2001: 731; Aydemir, 2007: 122; Kılıç, 2004: 331; Gürbüz, 2011: 315; Kılıç, 2012: 77; Koncu, Çakır, 2012: 117; Kurnaz, Aydemir, 2013: 51; Tanyıldız, 2012: 224).

1. Mecmuanın Tavsifi

İBB Atatürk Kitaplığı Belediye Yazmaları K.000351’de kayıtlı şiir mecmuası H.1180/M.1766 yılında nesih hattıyla yazılmış ve 537 varaktan oluşmaktadır. Mecmua 20cmx32cm ölçülerindedir.

Metnin orta kısımları 13 satırdan, kenar kısımları ise 23 ile 25 satırdan oluşmaktadır. Mecmuanın teknik olarak incelenmesi yapılırken elde edilen bilgiler sayfa sırasına göre aktarılmıştır.

Mecmuanın bazı sayfalarında okumayı güçleştiren, hatta zaman zaman imkânsız hale getiren birtakım müşküller bulunmaktadır. Nitekim 10a ve 19a sayfaları silik olup bazı kısımlar zorlukla okunabilmektedir. 39 a-b ve 40a'dan itibaren mürekkep veya kalem değişmiş olsa gerek ki, sonraki sayfalar biraz daha koyu renkli görünmektedir. Ayrıca sayfalar ıslanmış ve mürekkep biraz dağılmıştır. 40b ve 41a'da aynı metin farklı kelimelerle tekrar yazılmıştır. 40b'deki sayfanın yazı şeklinin biraz farklı olduğu ve sayfanın metne sonradan yapıştirilip eklendiği görülmektedir. 42b'den itibaren 47a'ya kadar sayfalarda ıslanıp kuruyan mürekkep lekeleri bulunmaktadır. Yine 61b'deki sayfada ıslanmış yerler olup 62a'da ise sayfaya yapılan yapıştirme işlemi sonucunda orta kısımda bazı kelimeler okunamamaktadır. 63a'da orta kısım silik olduğu için, sayfa zorlukla okunmakta, sayfanın kenar kısmı ise okunamamaktadır. Aynı şekilde 93a numaralı sayfa da siliktir ve güçlükle okunmaktadır. Öte yandan 185b'den itibaren bazı kısımlarda harekeler kullanılmıştır. 246b numaralı sayfada metin tamamlanmış ve tarih düşülmüştür. Bu sayfanın altında metnin sağ tarafında 17 Rebiülevvel 1185/30 Haziran 1771 ve sol tarafında 25 Cumâdiyelulâ 1185/5 Eylül 1771 tarihleri bulunmaktadır. 247a numaralı sayfanın kenar kısımlarına bir şey yazılmamış, 247b'de ise sayfa boşdur. 248a ve 248b'nin de kenar kısımları boşdur. 292a numaralı sayfada ise ıslanıp silinmiş kısımlar bulunmaktadır. Yine 383b, 384a ve b sayfalarının kenar kısımlarının büyük bir bölümü boşdur. 392b'den itibaren orta kısımda bulunan metinlerin başlık kısımları boş bırakılmıştır. 405a'dan itibaren kenar kısımlara metin yazılmamıştır. 428a numaralı sayfaya kadar başlık kısımlarına bir şey yazılmamıştır. 507b ve 517b numaralı sayfalarda ıslanmış ve silik yerler olup, zorlukla okunan kısımlar vardır. 525b, 528a ve 529a numaralı sayfaların kenar kısımlarına da şiir yazılmıştır. 529b ve 530a numaralı sayfalar boşdur. Mecmuanın nihayetindeki 537b numaralı sayfanın sonunda sağ tarafta 1185/1771 tarihi düşülmüştür ve sol tarafta ise "müteşekkirem sad hezâr" "yüzbinlerce kez teşekkür ederim" yazmaktadır.

Mecmuada 1984 manzum metin bulunmaktadır. Bu manzum metinler sırasıyla ilâhî, türkû, gazel, müfred, beyt, kıt'a, rubâ'î, şarkı, semâ'î, lugaz, beste, mütezâd, kasîde, türkmânî, kalenderî, güfte, müseddes, tahmis, muhammes, murabba', resm, terci'bend, matla', varidât, mu'ammâ şeklindedir. Mecmuadaki bu metinlerin bir kısmına herhangi bir başlık verilmezken, çoğuna uygun bir başlık verilmiştir. Mürettibin mecmua'da yer alan şiirler için tercih ettiği başlıkları şu şekilde sınıflandırabiliriz:

1- Başlık olarak nazım şeklinin adını taşıyan şiirler: "İlâhî" (135), "Lugaz" (619), "Rubâ'î" (216), "Kıt'a" (34), "Türki" (534), "Gazel" (1107), "Mütezâd" (247) vb.

2- Şiirin şairinin mahlasını taşıyan başlıklı şiirler: "Nâilî Çelebi" (197), "Hayâtî" (205), "Rûhî" (320), "Cevrî" (335), "Âşık Ömer" (501), "Gevherî" (556) vb.

3- Başlık olarak şiirin hem nazım şeklinin hem de şairinin adını taşıyan şiirler: "İlâhî - Hüdâyî" (21), "İlâhî - Nakşî" (35), "İlâhî - Yûnus" (193), "İlâhî - Sultan Murad" (300), "İlâhî - Eşrefoğlu" (373), "İlâhî - Selîmî" (521), "Muhammes-i Âşık Ömer" (600), "Türki - Kâtibî" (670), "Âşık Ömer - Türkmânî" (730), "Şarkî - Âşık Ömer" (771), "Gazel-i Nef'î" (1026) vb.

4- Bazı şiirlerde ise şiirin yazılış sebebi başlık olarak kullanılmıştır; "Nakşinin Frenk Dilberine Çağırıldığı Şarkı" (k-395), "Târih-i Uşşâkizâde Abdi Efendi Hazretlerindedir" (k-416), "Kaside-i Şerîf Sabri Efendi Berây-ı Hazret-i Yahyâ Efendi" (k-449), "Berây-ı Halil Paşa Kaside-i Şerîf Sabri Efendi" (k-451), "Tahmis-i Kudsî Ber-Gazel-i Hayretî" (k-460), "Şâhidî'nin Âlem-i Seyhâde Bursada Bakkal Dilberine Söylediği Şi'ridir" (k-478) vb. Mürettibin en çok tercih ettiği başlık çeşidi budur.

5- Şiirin konusunun ve nazım türünün başlık olarak tercih edildiği şiirler: "İlâhî - Avnî Münâcât" (7), "İlâhî - Hüdâyî Medh-i Rasûl" (82), "Der Medh-i Rasûl ve Çehâr Yâr-i Güzîn" (102), "Der Medh-i Kur'ân" (110), "Der Makâm-ı Acem Münâcât-ı İlâhî - Zâkirî" (149), "İlâhî - Hüdâyî Nasîhat" (231), "Târih-i Feth-i Kamanîçe" (k110) vb. bu tip başlıklar daha azdır.

Mecmuada yukarıda örnekleriyle birlikte söz edilen başlıklar dışında yer alan şiirlerin 218 tanesi herhangi bir başlık verilmemiş şiirlerden oluşmaktadır. Bu şiirlerin mürettip tarafından müellifi bilinmediği için mahlassız olarak yazıldığı düşünülmektedir. Dolayısıyla bu şiirlerin müellifinin tespiti büyük bir sıkıntı oluşturmaktadır. Üzerinde çalışma yaptığımız bu mecmuanın çok

kapsamlı olmasından ötürü mecmuada bulunan şiirlerle alakalı detaylı bilgilere bu çalışmada yer veremedik, ancak bu bilgilere mecmua üzerine yapılmış olan doktora çalışmamızdan ulaşmak mümkündür.

2. Mecmuanın Mürettibi

Mecmuada bulunan aşağıdaki 1181 numaralı Bâkî Efendi başlıklı şiirde geçen “Pürdür güher-i nazm ile mecmû‘a-i Bâkî” mısraından hareketle mürettibin isminin Bâkî olduğunu söylemek mümkündür. 1184 numaralı şiirde ise Bâkî Efendi mecmuasını aşağıdaki sözleriyle övmektedir.

*Seyr eden mecmû‘amı seyr-i gülistân istemez
Belki hiçbir sebzezârı gül-i handân istemez*

Bu beytiyle şair, mecmuasının güzelliğinin bir gül bahçesinden daha güzel olduğunu hatta mecmuayı seyr eden birinin başka bir şiir mecmuasını görmeye ihtiyacının kalmayacağını ifade etmektedir. Mürettip hakkında yaptığımız incelemelerde kendisiyle alakalı mecmuada bulunan şiirleri dışında bir bilgiye ulaşamadık. Mecmuada geçen ve kendisine ait olduğu düşünülen şiirler şu şekildedir.

Kıt‘a-yı Bâkî
Lutf edip ol şeh-i firişte-hisâl
Kuzular eylemiş kuluna atâ
Dâ‘imâ kıl du‘âyı ey Bâkî
Kuzular bağışlasın Mevlâ [373b]

Bâkî Efendi
Âyîne gibi sâf gerek safha-i sîne
Gün gibi ziyâ güster ol rûy-i zemîne
Âyîne gibi herkese yüzü yermesin ol mâh
Bir bağı yanık âşığın uğrar nefesine

Uşşâk edemez o kaddi mevzûnı der-âğûş
Açılmayacak zahma gibi nice hazîne
Pürdür güher-i nazm ile mecmû‘a-i Bâkî
Deryâ dil ü dânedir ol sîne-i sefine [537a]

Ebyât
Seyr eden mecmû‘amı seyr-i gülistân istemez
Belki hiçbir sebze zârı gül-i handân istemez

*Bu mecmû‘a sâhibe olsun mübârek
Tâ murâdın versin Te‘âlâ Allâh Tebârek*

Hayra yazsın şerrini ânın kirâmân u kâtibin
Yazanı okuyanı dinleyen hem sâhibin [537b]

Ferd Kıt‘a
Bâkî’yâ kalma tehî âlem-i hayretde hemân
Her gelen kimse bu esrâr ile hayrân ancak
Bu cihân kimine kasr-ı tarab u ayş u safâ
Kiminin mihnetle başına zindân ancak [22a]

3. Muhtevalı

Mecmuada yer alan nazım şekilleri çoğunlukla ilâhî, gazel ve türkülerden oluşmaktadır, en fazla nazım şekli 550 adetle ilâhî en az ise terci-bend yer almaktadır. Bunlar ve diğer nazım şekilleri aşağıda tablo halinde verilmiştir.

No	Sıra	Nazım Şekli	Sayısı
1		İlâhî	550
2		Gazel	315
3		Kaside	8
4		Terci'bend	1
5		Rubâ'î	37
6		Müseddes	5
7		Muhammes	4
8		Murabba'	5
9		Mütezâd	16
10		Tahmis	5
11		Müfred/Ferd	140
12		Kıt'a	38
13		Beyt	106
14		Semâ'î	27
15		Türkü	316
16		Türkmânî	6
17		Kalenderî	6
18		Şarkî	71

Şekil 1

Mecmuada bulunan manzumelerin bir bölümü aruz vezniyle diğer bir bölümü ise hece vezniyle yazılmış olan metinlerden oluşmaktadır. Bu şiirlerin vezinleri ve vezinlere göre dağılımı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Sıra No	Bahirler	Vezinler	Şiir Sayısı
1	Remel	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	600
2	Remel	Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün	70
3	Remel	Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	14
4	Remel	Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün	3
5	Haffif	Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün	5
6	Hezec	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Fe'ülün	110
7	Hezec	Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün Mefâ'ilün	163
8	Hezec	Mef'ülü Mefâ'ilü Mefâ'ilü Fe'ülün	166
9	Hezec	Mef'ülü Mefâ'ilün Mef'ülü Mefâ'ilün	3
10	Muzari	Mef'ülü Fâ'ilâtü Mefâ'ilü Fâ'ilün	33
11	Muzari	Mef'ülü Fâ'ilâtün Mef'ülü Fâ'ilâtün	3
12	Muzarî	Müstef'ilün Müstef'ilün	10
13	Recez	Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün Müstef'ilün	12

Şekil 2

Mecmuada hece vezniyle yazılan şiirlerin ölçüleri ve bu şiirlerin ölçülere göre dağılımı aşağıda tablo şeklinde verilmiştir.

No	Sıra	Hece Ölçüsü	Şiir Sayısı
1	1	5'li Hece	2
2	2	7'li Hece	23
3	3	8'li Hece	127
4	4	9'lu Hece	1
5	5	10'lu Hece	5
6	6	11'li Hece	204
7	7	12'li Hece	1
8	8	13'lü Hece	1
9	9	14'lü Hece	23
10	10	16'lı Hece	1

Şekil 3

4. Mecmuada Şekil ve Muhteva Bakımından Dînî-Tasavvufî Tarzı Yansıtan Şiirler

Mecmuadaki dînî-tasavvufî havayı yansıtan manzum metinler mecmuanın büyük bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu metinler genellikle ilâhîler ve semâ'ilerden meydana gelmektedir. Öncelikle Azîz Mahmûd Hüdâyî olmak üzere Yûnus Emre, Niyâzî-i Mısırî, Eşrefoğlu Rûmî ve Kaygusuz Abdal gibi tasavvuf edebiyatımız için önemli olan bu şairlerin yanı sıra isimleri aşağıda zikredilen birçok şaire ait manzum metinler bulunmaktadır.

4.1. İlâhîler

Mecmuada yer alan ilâhîler eserin geniş bir kısmını kapsamaktadır. İlâhîler içerik olarak daha çok münâcât, methiye ve nasihât-nâme türünde yazılmış olan örneklerden seçilmiştir. Mecmuada eserin orta kısımlarında 540 ve kenar kısımlarında 10 olmak üzere toplam 550 ilâhî bulunmaktadır. Bu ilâhîlerin en büyük kısmını Aziz Mahmûd Hüdâyî'nin yazmış olduğu ilâhîler oluşturmaktadır. Ardından Yûnus Emre, Niyâzî-i Mısırî, Eşrefoğlu Rûmî, Kâtibî, Kaygusuz Abdal gibi şairlerin ilâhîleri yer almaktadır. Daha sonra Senâyî, Nûrî, Gafûrî, Meftûnî, Nakşî gibi daha az ilâhîleri olan şairler gelmektedir. Bunların dışında birkaç ilâhîsi bulunan birçok şair yer almaktadır. Şairlerin listesi ve ilâhî sayısı şu şekildedir:

No	Sayı	Şair Adı	İlâhî Sayısı	No	Sayı	Şair Adı	İlâhî Sayısı
1		Aziz Mahmûd Hüdâyî	182	32		Ak Şemseddîn	1
2		Yûnus Emre	49	33		Azîz	1
3		Niyâzî-i Mısırî	26	34		Bahrî	1
4		Eşrefoğlu Rûmî	25	35		Bayezid	1
5		Kâtibî	18	36		Derûnî	1
6		Kaygusuz Abdal	14	37		Dervîş Osmân	1
7		Senâyî	11	38		Fenâyî	1
8		Nûrî	10	39		Halacoğlu	1
9		Gafûrî	9	40		Hayreddîn	1
10		Şemsî	8	41		Kâzî	1
11		Muhyiddîn	7	42		Kemal	1
12		Nakşî	7	43		Medhî	1
13		Vahdetî	6	44		Meftûnî	1
14		Zâkirî	5	45		Melâmî	1
15		Himmet	4	46		Merdûd	1
16		Muhyiddîn	4	47		Muhibbî	1
17		Üftâde	4	48		Muhyiddîn	1
18		Fethî	3	49		Melâmî	1
19		Hamdî	3	50		Mustafâ	1

20	Hüsâmeddîn	3	51	Nâzîmî	1
21	Haşîmî	3	52	Nizâmî	1
22	Kemal Ümmî	3	53	Sultan Murâd (Murâdî)	1
23	Abdü'lhayyü	2	54	Şâir	1
24	Dervîş Alî	2	55	Şeydâ	1
25	Memî Can	2	56	Tabîb	1
26	Pîrî	2	57	Tâlibî	1
27	Recâyî	2	58	Turâbî	1
28	Sadreddîn	2	59	Vehhâbî	1
29	Şeyh İbrâhim	2	60	Yakûb	1
30	Tâlibî	2	61	Yahyâ	1
31	Adlî	1			

Şekil 4

4.2. Semâ'iler

Semâ'î Arapça bir sözcük olup “bir kurala bağlı kalmadan işitilerek öğrenilen” anlamına gelmektedir. Semâ'iler hece ölçüsü ile ya da aruzun özel kalıbı ile yazılır. Saz şairleri genellikle hece ölçüsüyle semâ'î yazmışlardır. “Bu semâ'iler koşma şeklindedir. Koşmalardan farklı olarak hece sayısı 8'li kalıpla söylenir. Semâ'ilerde konu bakımından aşk, tabiat, ayrılık duygusu temaları işlenir. Koşmaya göre daha hafif, daha uçarı bir havası vardır.” (Dizdaroğlu, 1969: 89). Mecmuada toplam 27 adet semâ'î bulunmaktadır. Mecmuada yer alan semâ'iler tasavvûfî anlayış içerisinde kaleme alındığı için bu başlık altında değerlendirilmesi uygun görülmüştür. Bu semâ'ilerden şairleri belli olanlar aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Sayı No	Şair Adı	Semâ'î Sayısı
1	Âşık Ömer	7
2	Gevherî	2
3	Kâtibî	2
4	Fedâyî	1
5	Meftûnî	1
6	Muhibbî	1
7	Osman	1

Şekil 5

5. Halk Edeyatı Nazım Şekilleriyle Yazılmış Olan Şiirler

5.1. Türküler

Türkü teriminin kaynağı Türk sözcüğüdür. Türk sözcüğünün sonuna nispet eki eklenerek Türkî elde edilmiş, bu sözcük zamanla Türkü biçimine dönüşmüştür. Üzerinde çalışma yapılan mecmuada metnin orta kısımlarında 216 ve kenar kısımlarında 100 olmak üzere toplam 316 türkü bulunmaktadır. Bu türkülerin ait olduğu şairler ya da âşıklar sırasıyla Âşık Ömer, Gevherî, Kâtibî ve Meftûnî'dir. Bunların dışında kime ait olduğu belli olmayan ya da birkaç adet türkü bulunan şairler de bulunmaktadır. Bu şairlerin isimleri ve mecmuada kaç adet türkülerinin yer aldığı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Sayı no	Şair Adı	Türkü Sayısı
1	Âşık Ömer	140
2	Gevherî	60
3	Kâtibî	35
4	Meftûnî	14
5	Kul Abdî	10
6	Mübtelâ	5
7	Osmân	5
8	Mustafâ	3
9	Öksüz Alî	3
10	Kul Ahmet	2
11	Muhammed Rıza	2
12	Alî	1
13	Âhî	1
14	Haydârî	1
15	Hadîkî	1
16	Kuloğlu	1
17	Levnî	1
18	Mansûr	1
19	Mecnûnî	1
20	Muhibbî	1
21	Râzî	1
22	Süleymân	1
23	Sürmeli	1
24	Za'îfi	1

Şekil 6

6. Dîvân Edebiyatı Nazım Şekilleriyle Yazılmış Olan Şiirler

Dîvân edebiyatı nazım şekilleriyle yazılmış olan şiirlerin türleri kasîde, gazel, rubâ'î ve müfred'dir. Mecmuada 8 adet kasîde, 315 adet gazel, 36 adet rubâ'î ve 140 adet müfred bulunmaktadır.

6.1 Kasîdeler

Kasîde, "niyet etmek, kastetmek, yönelmek" manalarında "k-s-d" kökünden gelen Arapça bir kelimedir. Edebiyat terimi olarak kasîde Arap, Fars ve Türk Edebiyatlarında kullanılan yaygın nazım şekillerinden biridir. Mecmuada 8 adet kasîde bulunmaktadır. Mecmuada bulunan kasîdelerin başlıkları şu şekildedir. Sabri Efendinin kasîdelerinde başlıklarında kim için yazıldığı da belirtilmiştir. Kasîde-i Şerîf-i Sabri Efendi Berây-ı Ganîzâde Efendi, Kasîde-i Şerîf Sabri Efendi Berây-ı Hazret-i Yahyâ Efendi, Berây-ı Halil Paşa Kasîde-i Şerîf Sabri Efendi, Kasîde-i Şerîf Sabri Efendi Berây-ı Kapudân Paşa, Kasîde-i Şerîf Sabri Efendi Berây-ı Ali Paşa, Kasîde-i Cemâl-i Halvetî. Hâkî Medh-i Kur'ân Kasîde, Kasîde-i Medh-i Emîr Sultân. Aşağıdaki tabloda kasîdelerin kime ait olduğu ve hangi şairin kaç adet kasîdesinin olduğu tablo şeklinde belirtilmiştir.

No	Sayı	Şair Adı	Kasîde Sayısı
1		Sabri Efendi	5
2		Cemâl-i Halvetî	1
3		Hâkî	1
4		Senâyî	1

Şekil 7

5.2. Gazeller

Gazel kelimesi sözlükte “kadınlarla sevgi üzerine konuşmak, söyleşmek” anlamına gelir. Türk edebiyatına gazel 13. yüzyılda İran’dan Fars edebiyatı yoluyla geçmiştir. Anadolu edebiyatı sahasında yazılan ilk gazellerde daha çok dîni, ahlâkî ve tasavvufî konuların işlendiği görülmektedir. Mecmuada 270 adet şairleri belli olan gazel ve 45 adet şairi yazılmamış ya da eksik gazel bulunmaktadır. Aşağıdaki tabloda şairler ve gazel sayıları verilmiştir.

No	Sayı	Şair Adı	Gazel Sayısı	Sayı No	Şair Adı	Gazel Sayısı
1		Nâbî	29	53	Hâfız	1
2		Rûhî	18	54	Hâkânî	1
3		Âşık Ömer (Adlî)	16	55	Halîf	1
4		Bâkî	15	56	Hayâtî	1
5		Nefî	14	57	Hayderî	1
6		Cevrî	9	58	Hüseyin Bağdâdî	1
7		Tal’atî	9	59	Hüsrev-i Rûmî	1
8		Sabrî	7	60	İffetî Efendi	1
9		Fuzulî	5	61	Kemal Paşazâde	1
10		Âlî	4	62	Lâmi	1
11		İshak	4	63	Mahfî	1
12		Kabûlî	4	64	Mâhir	1
13		Nigâhî	4	65	Makâlî	1
14		Yahyâ	4	66	Medîhî	1
15		Cehdî-i Üsküdârî	3	67	Meşâmî	1
16		Edhem-i Bağdâdî	3	68	Mir Hüseyin	1
17		Emrî	3	69	Muhlisî Efendi	1
18		Fâyizî	3	70	Murtezâ Nazmi- zâde	1
19		Feyzî	3	71	Münif	1
20		Hayretî	3	72	Monlâ Kıyâmî	1
21		Nâ’ilî	3	73	Nâdirî	1
22		Vecdî	3	74	Nâzikî	1
23		Celâlî	2	75	Nesîmî	1
24		Fehîm	2	76	Nigârî	1
25		Feyzî Çelebi	2	77	Nizâmî	1
26		Hâletî	2	78	Osmanoğlu	1
27		Hayâlî	2	79	Râgıb Efendi	1
28		İshak Efendi	2	80	Refîkî	1
29		İsmetî	2	81	Resmî	1
30		Dukaginzâde Ahmed Bey	2	82	Riyazî	1
31		Mehmed	2	83	Rızâyî	1
32		Nahîfî	2	84	Sa’dî	1
33		Nazmî	2	85	Seyfî	1
34		Nev’î	2	86	Sinânî	1
35		Sâbit	2	87	Sipâhî	1
36		Sultan Murâd	2	88	Siyâkî	1
37		Tayyibî Efendi	2	89	Sun’î	1
38		Ümmîdî	2	90	Şâhidî	1

39	Vehbî	2	91	Şefî'î	1
40	Veysî	2	92	Şeyhî Çelebi	1
41	Âhî	1	93	Şerif Efendi	1
42	Abdî	1	94	Şermî	1
43	Abdî Paşa	1	95	Şuhûdî	1
44	Ahmed-i Dâî	1	96	Tab'î	1
45	Aklî	1	97	Ulvî	1
46	Atâyî	1	98	Uzletî	1
47	Dervîş	1	99	Vahdetî Çelebi	1
48	Figânî	1	100	Vahîdî	1
49	Gafûrî	1	101	Vechî	1
50	Gayretî	1	102	Visâlî	1
51	Gâzî Paşa	1	103	Hafız Ahmed Paşa	1
52	Hacı Mahmûd Bağdâdî	1	104	Zekeriyyâ	1

Şekil 8

6. Mecmuada Tespit Edilmiş Olan Şairlerin Dîvânlarında Yer Almayan Şiirler

Mürettibinin amacı doğrultusunda şekil ve muhteva özellikleri belirlenen mecmualar, içinde bulundukları şiir ve şairlerden hareketle sadece derleyicisinin değil, oluşturulduğu dönemin de edebî beğeni ve tercihleri hakkında bilgiler sunabilmektedirler. Şerh, tercüme, şiir, tasavvuf ve çeşitli ilimlerle ilgili birçok eser, mecmualar yardımıyla toplanıp biriktirilmiş ve günümüze kadar gelebilmişlerdir. Bu eserlerin tespit ve neşri, öncelikle klasik Türk edebiyatı olmak üzere pek çok alanda tanım, tespit, tenkit ve neşir çalışmalarına katkıda bulunmaktadır.

Mecmua üzerinde yapılan incelemeler sonucunda Aziz Mahmûd Hüdâyî'ye ait 4 adet ilâhî, Yûnus Emre'ye ait olduğu düşünülen Yûnus ismiyle yazılmış 15 adet ilâhî, Eşrefoğlu Rûmî'ye ait 1 adet şiir, Kaygusuz Abdal'a ait 1 ilâhî, Kâtibî'ye ait 16 ilâhî, 25 adet türkû; Âşık Ömer'e ait 1 semâ'i, 2 gazel, 39 adet türkû; Gevherî'ye ait 14 türkû, Meftûnî mahlasıyla yazılmış 1 ilâhî, 1 semâ'i, 11 türkû, 22 şarkı; Nâbî'ye ait 4 gazel ve Sultan Murad'a ait bir gazel tespit edilip bilim dünyasına kazandırılmıştır.²

Sonuç

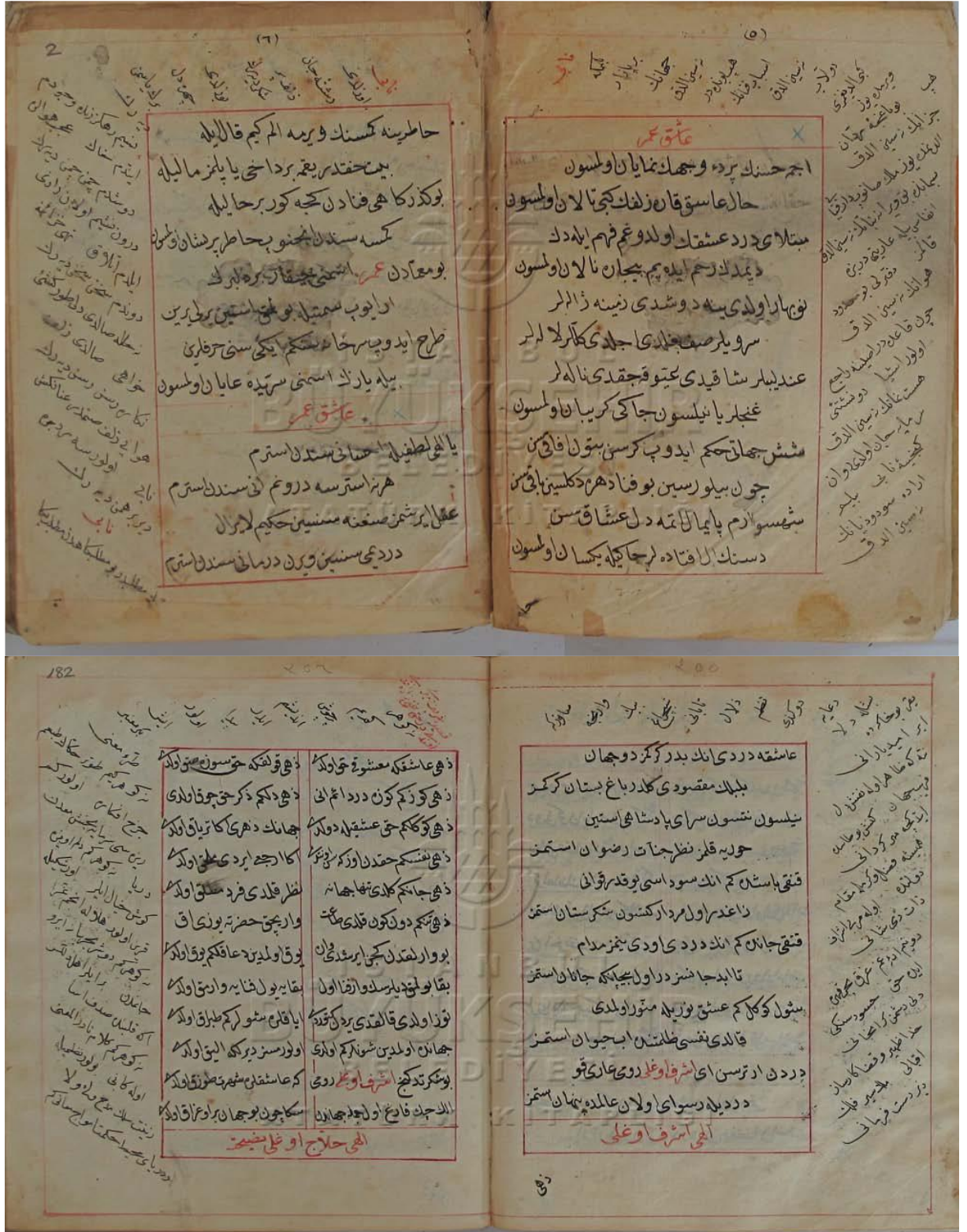
İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kütüphanesi Atatürk Kitaplığı Belediye Yazmaları K.000351 numara ile kayıtlı olan bu şiir mecmuasının 14, 15, 16, 17 ve 18. yüzyılları içeren 240 şaire ait 1984 manzumeyi barındırdığı, bu yüzyıllarda yaşayan şairlerin şiirleriyle ilgili zengin bir malzemeye sahip olduğu tespit edilmiştir. Makalemize konu olan bu şiir mecmuasında genel olarak dînî-tasavvûfî şiirlerin seçilip bir araya getirildiği görülmüştür.

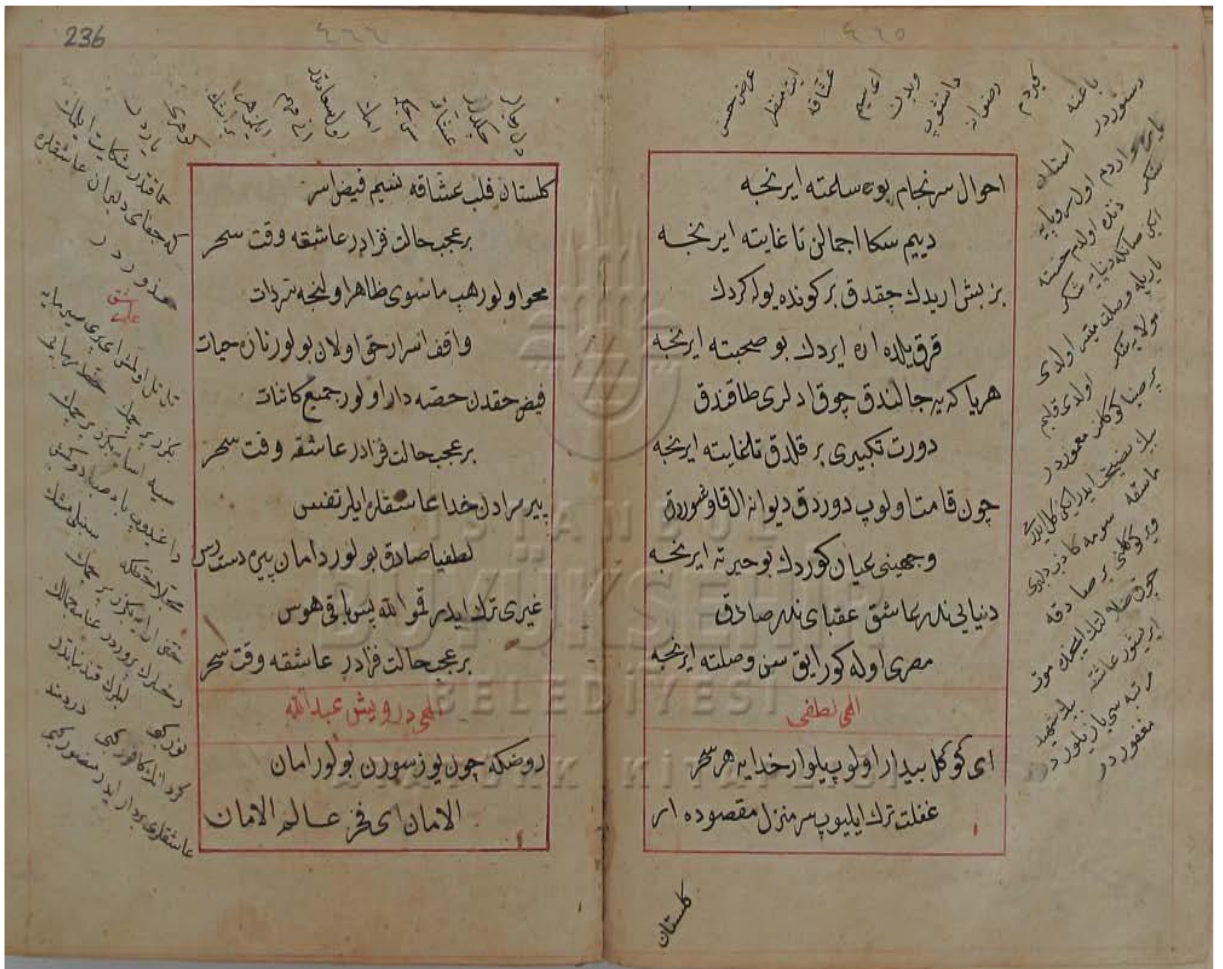
Üzerinde çalışma yaptığımız bu mecmuada çoğunlukla Aziz Mahmûd Hüdâyî, Yûnus Emre, Niyâzî-i Mısrî, Eşrefoğlu Rûmî, Kaygusuz Abdal ve Kâtibî'ye ait ilâhîler daha sonra Âşık Ömer ve Gevherî başta olmak üzere Kâtibî, Meftûnî gibi âşıklara ait türkülere yer verilmiş ayrıca klasik Türk edebiyatı sahasındaki birçok şaire ait şiirlerle karşılaşmış, bunların çok çeşitli bir muhtevadan oluştuğu görülmüştür. Mecmuâda eserin orta kısımlarında 540 ve kenar kısımlarında 10 olmak üzere toplam 550 ilâhî, 27 adet semâ'i, metnin orta kısımlarında 216 ve kenar kısımlarında 100 olmak üzere toplam 316 türkû, 8 adet kaside, 270 adet gazel, 36 adet rubâ'î ve 140 adet müfred, 106 beyt, 71 şarkı, 38 kıt'a, 35 lugaz, 29 beste ve sayıları daha az olan çeşitli manzum metinlerin bulunduğu müşahede edilmiştir. Yukarıda isimleri zikredilen şairlere ait yayımlanmamış şiirler tespit edilip

² Yukarıda bilgileri verilen şiirler üzerinde yapılan incelemeler sonucunda, ulaşılamayan ya da bilgimiz dışında olan kaynaklar varsa tekrar inceleme yapılabilecek şiirler en kısa sürede makale olarak yayımlanacaktır.

edebiyat camiasına kazandırılmıştır. Sonuç olarak mecmuaların, muhtevaları ve tertip alanlarının dikkatli bir şekilde tespit edilmeleri sayesinde bunlara dair yapılan ve yapılacak olan çalışmalar için önemli bir kaynak olabileceği kanaatine varılmıştır.

Ekler

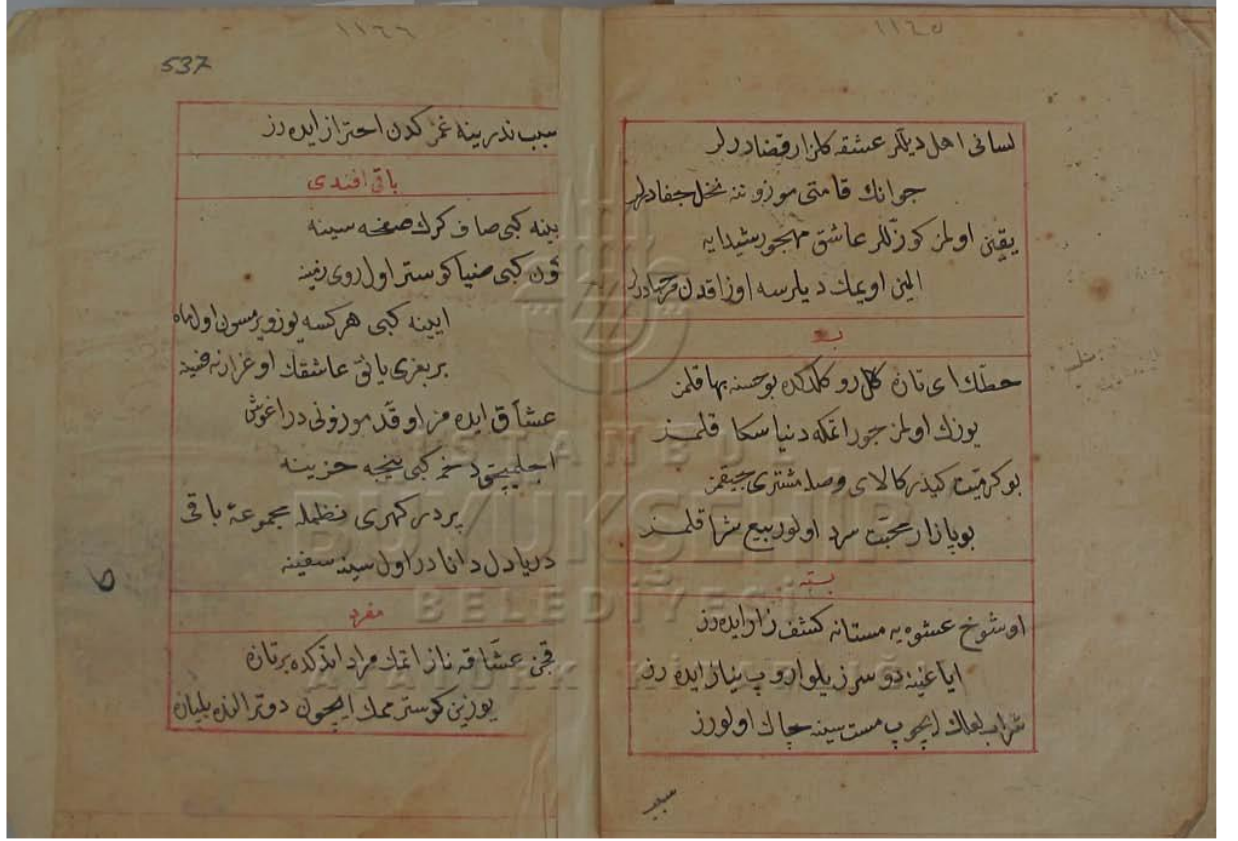
کستان قلب عاشقه نسیم فیض اسر
 برعجب حال فرادر عاشقه وقت سحر
 عمو و لور هب ماسوی ظاهر و لخبه سرات
 واقف اسرار حق اولان بولور نان حیات
 فیض حق دن حصه دارا و لور جمع کائنات
 برعجب حال فرادر عاشقه وقت سحر
 پیر سران خدا عاشقن لیر نفس
 لطیفنا صادق بو لور دلمان بیب دسترس
 غیری ترک ایلمر قوالله بس باقی هوس
 برعجب حال فرادر عاشقه وقت سحر
 روضکه چون یوز سورن بولور امان
 الامان ای فخر عالمه الامان

احوال سرنجام پوه ساخته ایرنجبه
 دیم سکا اجمالن ناغایته ایرنجبه
 بز بش اریدک جقدق بر کونده یول کردک
 قرقلده ان ایردک بو صحبت ایرنجبه
 هر یا که بر جانلقد جوق دلری طاققد
 دورت تکبیری بر قلقد ناغایته ایرنجبه
 چون قامت اولوب دوردق دیوانه افلا شورده
 وجهی بیان کوردک بو حیرته ایرنجبه
 دنیا ندر عاشق عقبا ی ندر صادق
 مصری اوله کور ایق سن وصلته ایرنجبه
 ای کوکل بیدار اولوب یلوار خدایم هر سحر
 غفلت ترک ایلیوب سر منزل مقصوده اسر

کوک کارد
 حافظ رشکات الملک
 کجغای دلبان عاشقن
 همدوردر
 علم
 تان اولمشو ای عیب سیر مایه
 خط سراج
 بکر بر چک
 سیه اسای بکر سرجک
 داغیجه بار صبا دوش
 سنلی شک
 سحر لحتکله
 حقا اسای بکر سرجک
 رشدرک برورد عاشق حالک
 لیرک قندماندک
 دروند
 لوزکجه
 کردالک فرسکی
 عاشقن یوز بار ای سوز کجه

بوم
 دستوردر
 استاده
 اولوب یایم
 زنده اولم حسته
 ای صاکنه دنیا شکر
 بار یا یولک مقبر اولدی
 مولای بکر
 بر صبا کلن معبودر
 اولدی قلم
 بیک سخیل ایردی کل ایتر
 ماشنه
 سوره کا ندر دیوی
 ویر کولکی بر صا دقه
 چون صلا لیرک ایچان موز
 ارضوز عاشق
 رتبه سجا ارنیوز
 بیله سجد
 منصوردر

کستان

Kaynakça

- Aydemir, Yaşar (2001), “Şairlerin Edebî Kişiliğinin Tespitinde Mecmuaların Rolü”, **Türk Kültürü**, S. 464, s. 731-744.
- Aydemir, Yaşar (2001), “Şiir Mecmuaları ve Metin Teşkilinde Mecmuaların Rolü”, **Bilig**, S. 19, s. 147-154.
- Aydemir, Yaşar (2007), “Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler”, **Turkish Studies Türkoloji Araştırmaları - International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, Volume 2/3, s. 122-137.
- Aydemir, Yaşar (2011), “Biyografi Kaynağı Olarak Mecmualar”, **Klâsik Türk Edebiyatında Biyografi Bildiriler**, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, s. 86-100.
- Aynur, Hatice, Çakır, Müjgan, Koncu, Hanife, Kuru, Selim, Özyıldırım, Ali Emre (2012), **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı edebiyatının kırkambarı**, Turkuaz Yayınları, İstanbul.
- Bilkan, Ali Fuat (1997), “**Nabi Divanı**”, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- Çavuşoğlu, Mehmet (2001), “**Bâkî ve Divânından Örnekler**”, Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- Elçin, Şükrü (1997), “Cönkler ve Mecmualar Üzerine”, **Halk Edebiyatı Araştırmaları I**, Akça Yayınları, Ankara.
- Elçin, Şükrü (1998), **Gevherî Divânı**, Atatürk Kültür Merkezi Baş. Yayınları, Ankara.
- Ergun, Sadettin Nüzhet (1933), “**Kâtibî**”, Suhulet Kitabevi, İstanbul.
- Gıynaş, Kamil Ali (2011), “Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası”, **Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, S. 25, s. 245-260.
- Gürbüz, Mehmet (2011), “Mecmualardaki Biyografik Bilgilerin Kaynakları”, **VII. Klâsik Türk Edebiyatı Sempozyumu (Prof. Dr. Haluk İpekten Hatırasına)**, Antalya: 1-3 Temmuz.
- Gürbüz, Mehmet (2011), “**Biyografik Değer Bakımında Şiir Mecmuaları**”, Prof. Dr. Mustafa İsen Adına Uluslararası Klasik Türk Edebiyatında Biyografi Sempozyumu Bildirileri Kitabı, Grafiker Yayınları, Ankara, s. 315-328.

Gürbüz, Mehmet (2012), “**Şiir mecmuaları üzerine bir tasnif denemesi**”, Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı edebiyatının kırkambarı. Haz. Hatice Aynur vd., Turkuaz Yayınları, İstanbul, s. 99-113.

Gürbüz, Mehmet (Bahar 2013/12), “Mecmuaların Tüketim Biçimleri Üzerine Kimi Tespitler”, **Gazi Türkiyat**, s. 67-74.

Gürbüz, Mehmet (2013), “Şiir Mecmualarının Kaynakları Üzerine”, **Turkish Studies**, Volume 8/1, s. 315-322.

Kara, Ahmet (2019), “*Dînî-Tasavvûfî Şiirler Mecmuası (İBB Kütüphanesi Atatürk Kitaplığı No: K.000351) İnceleme-Metin-Dizin*”, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Diyarbakır.

Karasoy, Yakup, Yavuz, Orhan (2015), **Âşık Ömer Divanı**, Konya Büyükşehir Belediyesi Yay., Konya.

Kılıç, Atabey (2004), “**Günümüzde Metin Neşri ve Problemleri Üzerine Düşünceler**”, 1. Kırşehir Kültür Araştırmaları Bilgi Şöleni (8-10 Ekim 2003), Haz. Ahmet Günşen, Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Yay. Nu:1, Ankara, s. 331-345.

Kılıç, Atabey (2012), “**Mecmûa Tasnifine Dâir**”, Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII: Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı, haz. Hatice Aynur vd., Turkuaz Yay., s. 77-96, İstanbul.

Şener, Halil İbrahim (1986), “Türk Divan Edebiyatında Na’t ve Bazı Na’t Mecmuaları”, **Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, S. 3, İzmir, s. 147-159.

Tanyıldız, Ahmet (2012), “Şiir Mecmualarının Neşri Hakkında”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, C: V, s. 21, s. 224-239.

Tanyıldız, Ahmet (2013), “Süleymaniye Kütüphanesindeki 1211 Numaralı Na’t ve Miraciyye Mecmuası”, **Turkish Studies**, 8/1, s. 525-547.